

Jaarverslag 2005
Vrijwillige weidevogelbescherming
in Noord-Holland

Jaarverslag 2005 Vrijwillige weidevogelbescherming in Noord-Holland

Inhoud

Voorwoord

- 1 Vrijwillige weidevogelbescherming
  - 1.1 Omvang weidevogelbescherming
  - 1.2 Weersomstandigheden voor weidevogels
  - 1.3 Assendelft en omgeving wint Gouden Gruttoprijs
  - 1.4 Help pullen opgroeien
- 2 Gruttopullenplan Assendelft en omgeving
- 3 Afstemming instrumenten weidevogelbeheer in de Ronde Hoep
- 4 Stichting Agrarische Bedrijven Spaarnwoude
  - 4.1 Versnelde achteruitgang weidevogels
  - 4.2 Hoogwaardige natuur of recreatiegebied
- 5 Advies over weidevogelbeleid Provincie en Rijk
- 6 Overzichten vrijwilligers, bedrijven, hectaren, legfels en beschermingsactiviteiten 2005
- 7 Weidevogelbeschermingsgroepen in Noord-Holland

Uitgave Landschap Noord-Holland
Tekst Onno Steendam, Dirk Tanger
Fotografie Onno Steendam, Ger Tik.
Redactie Ilse Miedema
Vormgeving Kees van Veenendaal, Haarlem
Druk Drukkerij Stolwijk, Zaandam
Oplage 1800

Overname van onderdelen is toegestaan
mits de bron wordt vermeld

Castricum, mei 2006

Landschap Noord-Holland
Postbus 257
1900 AG Castricum
telefoon 0251 - 66 22 44
www.landschapnoordholland.nl

Plattelandsvernieuwing in Noord-Holland Midden

Voorwoord

De Vrijwillige weidevogelbescherming leeft in Noord-Holland als nooit tevoren. In 2005 zetten maar liefst 935 boerenbedrijven in Noord-Holland zich in voor de weidevogelbescherming. Samen met 1.141 weidevogelvrijwilligers beschermden zij 18.863 legsels van 35 soorten (weide)vogels.

De weidevogels en de weidevogelbescherming kwamen volop in het nieuws. Want ondanks alle inspanningen gaat het niet goed met de weidevogels. Er moet naast nestbescherming ook aandacht komen voor het beschermen van de weidevogelpullen. Landschap Noord-Holland sprong hierop in en informeerde boeren en vrijwilligers over hoe zij de pullen beter kunnen beschermen.

Weidevogelbeschermingsgroep Assendelft en omgeving en de agrarische Natuurvereniging Tussen IJ en Dijken ondernamen ook actie. Samen met Landschap Noord-Holland startten zij een onderzoek naar welke factoren van invloed zijn op het opgroeien van de gruttopullen.

In Polder de Ronde Hoep werd het weidevogelbeheer op een hoger plan gebracht. De Vereniging Agrarisch Natuurbeheer "De Amstel", werkgroep weidevogelbescherming IVN Amstelveen, Vogelwerkgroep Ouderkerk a/d Amstel en Landschap Noord-Holland werken nauw samen bij een maaiplan, vluchtheuvels voor jongen, een plasdras perceel en onderzoek.

Doel van deze nieuwe initiatieven en al het werk van de vrijwilligers en boeren is het redden van de weidevogels voor de Noord-Hollandse polders. Een uitdaging voor de toekomst die zijn weerga niet kent!

Jan Kuiper,
directeur Landschap Noord-Holland

Zorg voor ons landschap

DAT DOEN WE SAMEN

Zelfs bij injecteren van mest is bescherming van nesten erg belangrijk

1 Vrijwillige weidevogelbescherming

Gruttopen in lang gras

1.1 Omvang weidevogelbescherming

Van 2005 is een totaalbeeld te geven van alle legsels die zijn beschermd in Noord-Holland. Ook legsels die door boeren zelf werden opgezocht en zonder hulp van vrijwilligers zijn opgenomen. Met dank aan de Verenigingen Agrarisch Natuurbeheer die de gegevens beschikbaar hebben gesteld.

Vrijwilligers (1.170)

Het aantal vrijwilligers steeg in 2005 van 1.141 naar 1.170. Het aantal weidevogelbeschermingsgroepen daalde van 34 naar 27. Een aantal kleine eenmansgroepen zijn opgeheven of zijn opgegaan in grotere groepen. Een vrijwilliger zoekt gemiddeld rond de 18 hectaren af en beschermt daar de legsels. Dat is vergelijkbaar met 2004.

Meewerkende bedrijven (935)

Op 935 bedrijven in Noord-Holland werd aan weidevogelbescherming gedaan. De legsels werden opgezocht door de vrijwilligers of door de boer zelf. De toename van het aantal boeren van 62 vond vooral plaats in Amstelveen en Assendelft.

Beschermde hectaren (21.400)

De weidevogelbescherming vond plaats op 21.400 hectaren. 16.031 Hectaren grasland en 5.368 hectaren bouwland en overig land. Van de legsels wordt 65% gevonden en beschermd op grasland.

Legsels (18.863)

In totaal werden 18.863 legsels beschermd van 35 soorten (weide)vogels. Waarvan 9.792 van de Kievit, 3.344 van de grutto, 2.643 van de scholekster en 1.556 van de tureluur. Terug van weggeweest is de wulp met een broedgeval in Waterland en Obdam.

Het percentage van de legsels dat niet is uitgekomen bedraagt 25,7% waarvan 16,3% door predatie.

Coördinatie

- Noord-Holland: Landschap Noord-Holland, Onno Steendam
- Waterland: Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland, Wim Tijsen

Financiering

- Provincie Noord-Holland
- Groene Long
- Landschap Noord-Holland

Activiteiten

- Werven en opleiden en informeren van vrijwilligers en boeren
- Bijwonen en organiseren van start- of evaluatie-avonden
- Verspreiden van beschermingsmaterialen
- Verwerken en beheren van legselgegevens
- Start ontwikkelen van gebiedsplannen voor de grutto
- Veldmedewerkers voor opleiding in het veld van onervaren vrijwilligers
- Landelijk afstemming weidevogelbescherming in samenwerking met Landschapsbeheer Nederland
- Ontwikkeling Flyer "Help pullen opgroeien"

1.2 Weersomstandigheden voor weidevogels

De weidevogels kregen het in 2005 flink te verduren. In maart was de laagst gemeten temperatuur in Nederland -20,7 graden Celsius. In april waren de temperaturen juist zeer zacht. Hieronder staan de temperatuur, neerslag en mate van zonneschijn van het weidevogelseizoen 2005.

Maand	Temperatuur	Neerslag	Zonneschijn
Februari	koude kant	vrij nat	zonnig
Maart	vrij zacht*	vrij droog**	normaal
April	zeer zacht	nat	zonnig
Mei	normaal	normaal***	zonnig
Juni	zeer warm****	vrij droog	zonnig

*met uitschieter op 4 maart: laagste temperatuur gemeten in maart -20,7 graden Celsius in Nederland
 **1e week sneeuw 20-50 cm
 **1e en 3e week buiig
 ****14-28 juni hittegolf

Bron: Maandoverzicht van het weer in Nederland, KNMI
 Kieviten en een aantal grutto's waren eind februari al terug in hun broedgebied. Begin maart werden ze overvallen door sneeuw en strenge vorst. Het voedsel voor de vogels verdween onder een dikke laag sneeuw. Bij boer Van der Helm te Marken-Binnen schuilden scholeksters in de stal. Een wulp was ook rond de stal te vinden, maar overleefde de koude periode niet. Elders in een tuin onder een heg werden schuilende watersnippen aangetroffen, die op sneeuwrijke plaatsen op zoek waren naar voedsel en beschutting.

Snelle start van de Kievit

Nadat de dooi was ingevallen werd op 18 maart (dus binnen 8 dagen) het eerste Kievitse van Noord-Holland

gevonden, in Amstelveen. Heel bijzonder, dat zo snel gebalst, gepaard, genesteld en eieren gelegd kunnen worden. Door deze koude periode liepen voorjaarswerkzaamheden (rollen, slepen en mesten) door tot in het broedseizoen of werden soms niet meer uitgevoerd.

Overzicht 1e Kieviteieren in Nederland (1998-2005)

Jaar	Datum	Plaats
1998	2 maart	Ermelo
1999	1 maart	Brabant
2000		onbekend
2001 (MKZ)	13 maart	(NH) Wormer- en Jisperveld
2002	7 maart	Brabant
2003	11 maart	Brabant
2004	13 maart	Eemnes / Schipluiden
2005	15 maart	Eemnes

Grutto broedt vroeg, maar met weinig resultaat?

Eind maart werden de eerste gruttolegsels gevonden. In tegenstelling tot 2004 zijn de meeste grutto's begonnen in de eerste twee weken van april. Volgens nieuwsberichten van SOVON Vogelonderzoek Nederland heeft de grutto in 2005 een dramatisch broedseizoen achter de rug. De oorzaak: het natte voorjaar. 90% Van de pulpen zou door de kou zijn omgekomen. Uit het veld kwamen meldingen waaruit bleek dat op een aantal plaatsen toch meer dan de 10% overgebleven grutttopullen werden gezien. Door het koude weer konden vrijwilligers niet altijd het veld in.

Het maaien vond vooral plaats in de tweede week van mei. Door het wisselvallige weer werd plaatselijke op kleine schaal gemaaid. In de vierde week van mei was het meeste gras in Noord-Holland gemaaid.

v.l.n.r.: Jeroen Hart, Piet Grotenhuis, Dick Glandorff en Rolia de Rooij van weidevogelbeschermingsgroep Assendelft

1.3 Assendelft en omgeving wint Gouden Grutttoprijs 2005

De Weidevogelbeschermingsgroep Assendelft en omgeving heeft op 18 maart de Gouden Grutto 2005 gewonnen. Landschap Noord-Holland reikt de prijs jaarlijks uit aan een weidevogelgroep die een bijzondere prestatie heeft geleverd. De prijs bestaat uit een bronzen gruttobeeldje. Landschap Noord-Holland vindt het zeer prijzenswaardig dat Weidevogelbeschermingsgroep Assendelft en omgeving naast het beschermen van nesten ook serieus werk is gaan maken van de bescherming van jonge grutto's tijdens maaiwerkzaamheden. Weidevogelbeschermingsgroep Assendelft en omgeving bestaat uit 68 ervaren vrijwilligers. Sinds de groep in 2001 werd opgericht zijn de vrijwilligers in korte tijd veranderd in vakkundige weidevogelbeschermers. De weidevogelbeschermingsgroep werkt nauw samen met de agrarische natuurvereniging Tussen IJ en Dijken en heeft goede contacten met de boeren.

1.4 Help pullen opgroeien

Er wordt steeds meer aandacht geschonken aan het beschermen van jonge vogels die tijdens en na het maaien in de weilanden lopen. Voldoende dekking tegen predatoren en lang gras waar jonge vogels insecten vanaf kunnen eten is van levensbelang. Landschap Noord-Holland adviseert de vrijwilligers om zich steeds af te vragen of hun aanwezigheid in het veld wel of geen positieve bijdrage levert voor de weidevogels.

Landschap Noord-Holland heeft daar in 2005 nog extra aandacht voor gevraagd en ontwikkelde de flyer *Help pullen opgroeien!* met tips voor boeren en vrijwilligers:

Bescherming door boer en vrijwilliger

- Kijken is het halve werk. Observeer de weidevogels vóór betreding van het weiland.
- Tel broedparen, deze vertellen hoeveel (toekomstige) nesten er komen.
- Beschermen doe je bij warm en droog weer. Houd eieren en pullen warm, zoek boven de 8 graden.
- Bescherm snel, probeer zo min mogelijk te verstoren.
- Herken de nesten, bijvoorbeeld aan omgebogen grastoppen.
- Verjaag de pullen 24 uur vóór het maaiwerk begint door stokken met plastic zakken te plaatsen.
- Zet pullen over de sloot of plaats ze tijdelijk in een afgedekte emmer.
- Tel alarmerende ouders, dit geeft inzicht in de overleving van pullen.

Bescherming door boer

- Observeer de vogels. Plots opvliegende vogels komen vaak direct van het nest af. Regelmatig opvliegende grutto's geven aan waar de jonge vogels zijn.
- Maai van binnen naar buiten.
- Begin met maaien daar waar geen vogels zitten.
- Begin met maaien zo ver mogelijk bij de vogels met jongen vandaan.
- Maai ruim om de nesten heen, dit vergroot de kans op succesvol uitkomen van de legsels.
- Maak 'vluchtheuvels' door stukken gras niet te maaien. Dat biedt een uitwijkplaats voor jonge weidevogels.
- Let op maximum snelheid, 6 km/u. Langzaam maaien, schudden en ophalen van het gras voorkomt slachtoffers onder de pullen.

Jonge vos, Eilandspolder

2 Gruttopullenplan Assendelft en omgeving

Het gaat niet goed met de grutto in Nederland. Dat geldt ook voor Assendelft en omgeving. De plaatselijke weidevogelbeschermingsgroep had de laatste jaren zelfs de indruk dat de terugloop van deze vogel zich van een gestage afname in de richting van een vrije val begon te ontwikkelen. Het viel de vrijwillige beschermers ook op dat zij eind mei al vrijwel geen gruttoparen met pullen meer aantreffen in de weilanden rond het dorp. Als zij echter naar hun nestgegevens keken, dan kon dit niet kloppen. Er konden op dat tijdstip nog bijna geen pullen vliegvlug zijn. Zouden de pullen het niet overleefd hebben? Verder viel het de beschermers op dat vaak al vanaf 20 mei in grote delen van de polders geen ongemaaide graspercelen meer te vinden waren. En lang gras is precies de leefomgeving die jonge gruttokuikens nodig hebben om te kunnen overleven. Zonder lang gras geen eten en geen dekking. De weidevogelbeschermingsgroep begreep dat de tijd drong en er snel actie ondernomen moest worden.

Start gruttopullen onderzoek

Drie betrokken organisaties, weidevogelbeschermingsgroep Assendelft en omgeving, de agrarische Natuurvereniging Tussen IJ en Dijken en Landschap Noord-Holland, startten een gruttopullen onderzoek. Doel was om alle omgevingsfactoren te onderzoeken die een rol spelen bij het vliegvlug worden van jonge gruttokuikens, te weten:

- Het aantal broedparen grutto in de regio Assendelft en omgeving (vergelijking 2001-2005)
- De ruimtelijke verspreiding van de broedpopulatie
- De overleving van gruttopullen tijdens het broedseizoen
- De maaidata van de graspercelen
- De ligging van de percelen met uitgestelde maaidata en vluchtstroken

- De ligging van vossenburchten in plangebied
- Een tweede doel was overzicht te krijgen van alle in het gebied aanwezige boeren en grondeigenaren.

Conclusies gruttopullen onderzoek

De inventarisaties, hoewel niet compleet, hebben een schat aan informatie opgeleverd. Uit de vergelijking van de inventarisaties van 2001 (afdeling onderzoek van de provincie Noord-Holland) en de eigen inventarisatie in 2005 is precies te zien hoe de gruttopopulatie aan het verschuiven is en helaas ook drastisch terug loopt. Ook is goed zichtbaar dat het areaal aan lang gras begin juni te klein is om de aanwezige gruttopullen voldoende overlevingskansen te bieden. Deelgebieden die in vier jaar tijd volledig door de grutto zijn verlaten, blijken precies samen te vallen met die gebieden die eind mei al geheel waren gemaaid. De resterende grutto's zitten vooral in deelgebieden waar nog enig lang gras aanwezig is na eind mei. Eveneens is goed te zien hoe een aantal vossen hun burcht pal temidden van de belangrijkste de gruttobroedgebieden rond Assendelft heeft gevestigd.

Nieuwe maatregelen in 2006

De inventarisaties van 2005 bieden genoeg aanknopingspunten om voor vier van de vijf gebiedsdelen in regio Assendelft een eerste gebiedsplan op te stellen. Op basis van de aangetroffen gruttopopulatie is berekend hoeveel lang gras tot 15 juni per deelgebied nodig is. Vervolgens zijn met boeren in de betreffende gebiedsdelen gesprekken gevoerd voor meer percelen met een laat maaidatumpakket (tot 15 juni). Andere boeren is gevraagd een pakket af te sluiten voor één of meerdere vluchtstroken. Een groot aantal boeren wilde inderdaad meewerken om betere overlevingskansen voor gruttokuikens te creëren. In totaal zal in het weidevogelseizoen van 2006 21,6 hectare extra lang gras bovenop de al

aanwezige percelen met een uitgestelde maaidatum tot 15 juni worden gerealiseerd. Een paar boeren hebben bovendien laten weten geen uitgestelde maaidata te willen afspreken, maar wel dat zij tijdens het seizoen alsnog een vluchtstrook willen laten staan als blijkt dat op hun land gruttoparen met pullen rondlopen. Dat kan dankzij een speciale regeling van de agrarische natuurvereniging. Met jagers zijn de eerste gesprekken gevoerd om tot een gerichte afschot van vossen te komen. Prioriteit hebben de exemplaren die zich midden in de kernpopulaties van de grutto hebben gevestigd.

Gebiedsdekkend onderzoek in 2006

Als onderdeel van het gebiedsplan 2006 zal de afdeling Onderzoek van Landschap Noord-Holland ook een gebiedsdekkend onderzoek doen naar de huidige omvang van de gruttopopulatie rond Assendelft. De weidevogelbeschermingsgroep gaat zelf de overleving van gruttopullen monitoren. Ook brengen zij de maaidata en beweiding van percelen in kaart. Landschap Noord-Holland biedt hierbij ondersteuning. Op basis van alle verkregen gegevens zal voor 2007 het gebiedsplan worden bijgesteld. Het gruttopullenplan Assendelft is mogelijk dankzij financiële bijdragen van Nationaal Landschap Laag-Holland, de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Tussen IJ en Dijken en Landschap Noord-Holland.

3 Stichting Agrarische bedrijven Spaarnwoude

Grutto

Ten noordoosten van Haarlem ligt bij Spaarnwoude een zeer soortenrijk weidevogelgebied van ongeveer 400 ha. groot. Stichting Agrarische Bedrijven Spaarnwoude beheert de landerijen. Naast de productie van vlees en melk heeft de stichting als doelstelling het graslandbeheer af te stemmen op de weidevogels. Vrijwilligers spelen hierbij een belangrijke rol.

Voor het broedseizoen is door “de gebiedsregisseur” Mark Kuiper van Natuurbeleven een beweiding- en maaiplan gemaakt in samenwerking met de bedrijfsleider. Deze plannen zijn gebaseerd op ervaringen uit voorgaande jaren (waar de vogels toen broedden), welk beheer voor de vogels gewenst is en waar begraasd en gemaaid moet worden. In het broedseizoen controleren de vrijwilligers waar nesten aanwezig zijn en of er geen problemen ontstaan met begrazing. Liggen er nesten dan gaan de koeien naar een ander perceel of worden er nestbeschermers over de nesten geplaatst. Regelmatig wordt bij aanwezigheid van een nest van de watersnip een perceel niet begraasd.

4.1 Versnelde achteruitgang weidevogels

De resultaten van deze praktische samenwerking tussen vrijwilligers, gebiedsregisseur en veehouder waren tot 2002 bijzonder goed. De top in getelde broedparen werd bereikt in 2001. Tabel 1 laat zien dat sindsdien een versnelde afname van alle weidevogels optreedt. In de bedrijfsvoering en de bescherming is weinig veranderd. De oorzaak van deze achteruitgang moet worden gezocht in de omstandigheden in het veld.

Toename predatoren

Mede door de toename van bomen en verruiging in de regio is het aantal zwarte kraaien, roofvogels en vossen

gestegen. Aannemelijk is dat de toename van deze predatoren ertoe leidt dat weidevogels uit de wijde omgeving zich op één plaats (clustervorming) concentreren. Dit lijkt de laatste stap voordat ze helemaal uit het gebied verdwijnen. In het begin van het seizoen kon zware predatiedruk door de vos op de nesten duidelijk worden vastgesteld. Hoewel eieren die later in het seizoen zijn gelegd een grotere kans op uitkomen hebben, lijkt de verstoring die de jagende vossen in het gebied hebben de hoofdoorzaak voor het verdwijnen van de broedvogels.

Voedselsituatie

Er lijkt sprake te zijn van weinig bodemleven, waardoor weidevogels te weinig voedsel vinden. De uitbreiding van pitrus wijst erop dat er te weinig ruige mest en kalk in het gebied wordt opgebracht, zodat de bodem verzuurd. De mest concentreren op de vogelrijke percelen zou een oplossing kunnen zijn.

4.2 Hoogwaardige natuur of recreatiegebied

Spaarnwoude is nog steeds een zeer goed weidevogelgebied maar staat onder druk. Voor de komende jaren is van belang dat een duidelijke keuze wordt gemaakt voor de toekomst voor het gebied: hoogwaardige natuur met weidevogels en weidevogelbeheer (met een nette vergoeding voor graslandbeheer en aanvullend beheer) gericht op de openheid van het gebied. Dan kan de vos zich moeilijker vestigen. Of... een besloten recreatiegebied waar de roep van de grutto hoogstwaarschijnlijk zal ontbreken.

Bron: Rapportage Natuurbeheer (concept), Stichting Agrarische Bedrijven Spaarnwoude, Mark Kuiper (Natuurbeleven.nl), januari 2005.

	1989	2001	2003	2004	2005	verschil
Kievit	196	369	132	119	109	-10
Grutto	161	196	107	107	80	-27
Tureluur	36	49	61	41	31	-10
Scholekster	76	101	25	19	13	-6
Watersnip	14	6	9	9	6	-3
Kemphaan	3	0	0	0	0	0
Kluut	0	1	0	2	2	-
Krakeend	9	47	34	42		
Zomertaling	1	5	1	1	1	-
Slobeend	50	31	26	14		
Veldleeuwerik	36	42	8	10		
Graspieper	22	47	19	20		
Gele kwikstaart	8	9	0	0	0	0
Patrijs	2	2	0	0	0	0
totaal	614	905	422	384	242	-37%

Tabel 1. Aantallen weidevogels in de jaren 1989 - 2005 over een oppervlakte van ca. 400 ha.

Vrijwilligers van de groepen Amstelveen en Spaarnwoude

4 Afstemming instrumenten weidevogelbeheer Ronde Hoep

Ton Dekker

Ten zuiden van Ouderkerk aan de Amstel ligt de polder de Ronde Hoep (1.100 hectaren). In deze polder werken Vereniging Agrarisch Natuurbeheer " De Amstel", werkgroep weidevogelbescherming IVN Amstelveen en Vogelwerkgroep Ouderkerk a/d Amstel en Landschap Noord-Holland samen om de grutto als broedvogel te beschermen. Dit gebeurde in het kader van het project Afstemmen Instrumenten Weidevogelbeheer en met extra middelen voor beheer vanuit het project Opschaling Mozaïekbeheer 2005.

In totaal werden de volgende maatregelen getroffen:

Maatregel	(hectare)
Nestbescherming	564,2
Maaitrappen in mei (voor zover opgegeven)	78,9
Uitgestelde maaidatum tot 23 mei	23,6
Vorbeweiden tot 1 of 8 mei	3,1
Vluchtheuvels	10,8
Uitgestelde maaidata (1, 8 of 15 juni)	46,7
Extensief weiden	11,0
Plasdras zetten van een perceel	3,5

Mark Kuiper (NatuurBeleven.nl) deed in 2005 onderzoek naar het resultaat van graslandgebruik op het broedsucces van de grutto. Mark Kuiper deed dit samen met een groep tellers die bestond uit een bestuurslid van de natuurvereniging, vrijwilligers van de lokale groepen en biologen uit Amsterdam. Hieronder volgt een gedeeltelijke weergave van de resultaten.

Verliesoorzaken van gruttolegsels en pullen

Van de 185 gruttoparen met nesten werden later minimaal 101 paar met jongen waargenomen. Aangezien na deze waarneming op 16 mei nog nesten zijn uitgekomen, zal het daadwerkelijke maximale aantal gruttoparen met jongen iets hoger hebben gelegen. Het verlies

van de nesten en/of kleine kuikens voor de alarmtellingen hen opmerkten, kan geschat worden op 35 tot maximaal 45%.

Tussen 16 en 26 mei is circa 25% van de polder gemaaid. Dit ging gepaard met een daling van het aantal paren met kuikens van 101 naar 58 paar (43%). Gezien het feit dat er in deze decade nog een aantal nesten is uitgekomen, zal bijna de helft van de gezinnen met kuikens in deze tien dagen zijn verdwenen. In periode 26 mei tot 4 juni is minder gemaaid (4%). Bovendien werd het gras op vroeg gemaaide percelen langer. Het aantal paren met kuikens daalde in deze periode nauwelijks (van 58 naar 54 paar).

Op 16 mei gebruikten de vogels vooral ongemaaide percelen, op 26 mei doen ze dit veel minder. Uit het type perceel dat de ouders met kuikens kiezen en het opmerkelijke verschil tussen het verlies tussen 16 en 26 mei en tussen 26 mei en 4 juni kan geconcludeerd worden dat er twee hoofdoorzaken voor het verlies zijn:

- Het maaien van grote delen van de polder in een korte periode.
- De percelen met lang gras die er nog wel zijn, hebben tegen eind mei een steeds geringere gebruikswaarde voor de kleine kuikens.

Het is onduidelijk of kuikens sneuvelen door het maaien, door voedselgebrek in kort gras, of doordat ze een eenvoudige prooi zijn van predatoren (buiszard, bruine kiekendief, torenvalk, havik en blauwe reiger).

Gebruik van het graslandmozaïek door de grutto's

De verspreiding van de vogels over de verschillende typen grasland veranderde sterk van 16 mei tot 4 juni:

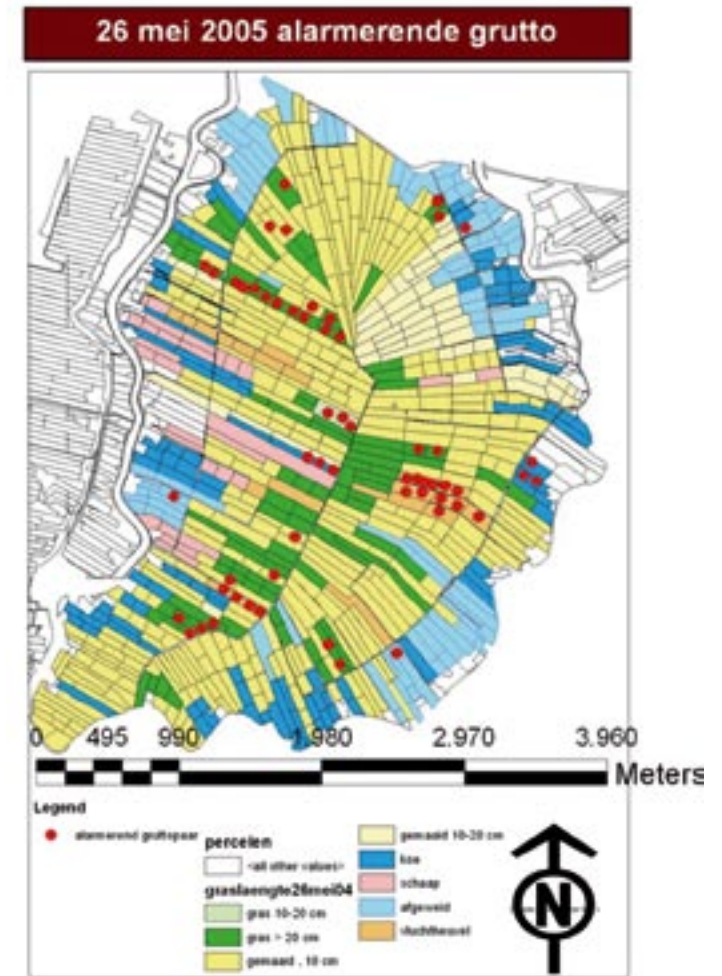
- Op 16 mei bevonden vrijwel alle grutto's met jongen zich geconcentreerd in nietgemaaide percelen met gras dat meer dan 20 cm lang was. Ook percelen met voorbeweiding worden goed gebruikt.
- Op 26 mei worden de percelen met lang gras geme-

den. De vogels zijn aangewezen op een (te) klein aantal geschikte percelen met lang gras en vluchtheuvels. Tussen 16 en 26 mei treden grote verliezen op.

- Op 4 juni zijn de jonge grutto's wijder verspreid over de polder en gebruiken zij een grotere variatie aan percelen. De grotere gruttokuikens komen wel in de ongemaaide stukken, maar ook de gemaaide percelen en beweide percelen worden volop gebruikt.

De telling van de alarmerende grutto's met jong op verschillende data geeft een goed beeld hoe grutto's het aanwezige mozaïek gebruiken en of het mozaïek voldoet. In 2006 zullen op meerdere plaatsen in Noord-Holland met vrijwilligers tellingen van ouders met pullen plaats vinden.

Bron: Rapportage project Afstemmen Instrumenten Weidevogelbeheer in de Ronde Hoep in 2005, Mark Kuiper (Natuurbeleven) en René Klein (Natuurlijk Platteland West).

5 Advies over weidevogelbeleid provincie en Rijk

Jonge kievit

Landschap Noord-Holland heeft in 2005 diverse keren mensen geadviseerd die namens De Landschappen en Landschapsbeheer Nederland in een landelijk weidevogeloverleg deelnamen. Kwaliteitsverbetering van de weidevogelpakketten in Programma Beheer stond voorop.

Belangrijk is dat de overlevingsmogelijkheden van de weidevogelkuikens verbeterd worden. Dat kan door zo lang mogelijk rust te houden in de graslanden waar kuikens opgroeien en door grasland en die verschillen in kort en lang gras. Daardoor kunnen kuikens van verschillende soorten en leeftijden er hun voedsel en schuilgelegenheid vinden. Een uitgestelde maaidatum, het maaien in blokken (dus niet alles tegelijk), extensieve begrazing zodat structureel grasland ontstaat, zijn voorwaarden om een mozaïek (lappendeken) van graslanden te krijgen. Deze aanpak zal meer vliegvlugge jonge weidevogels opleveren dan alleen het beschermen van de nesten.

Landschap Noord-Holland heeft haar kennis daarnaast intensief ingezet voor het veenweidepakket. Omdat er bij dit pakket vanuit wordt gegaan dat er meer geld beschikbaar komt, stelde LNH zich op het standpunt dat er dan ook een zo goed mogelijk beheer voor weidevogels bij hoort. Inhoudelijk werden veel voorstellen gedaan. Ook hier gaat het om het vergroten van de overlevingskansen voor de kuikens en om vormen van beheer die broedende weidevogels ieder jaar weer zullen aantrekken naar deze percelen. Dat houdt onder andere in een goede bemesting (liefst stalmest en een optimale zuurgraad, zo nodig met bekalking in stand te houden). De graslanden (met name de veenweide-reservaten) waar het veenweidepakket van toepassing zal zijn, kunnen ook een functie krijgen voor kuikens die op boerenland uitkomen en die opgroeien in de reservaten.

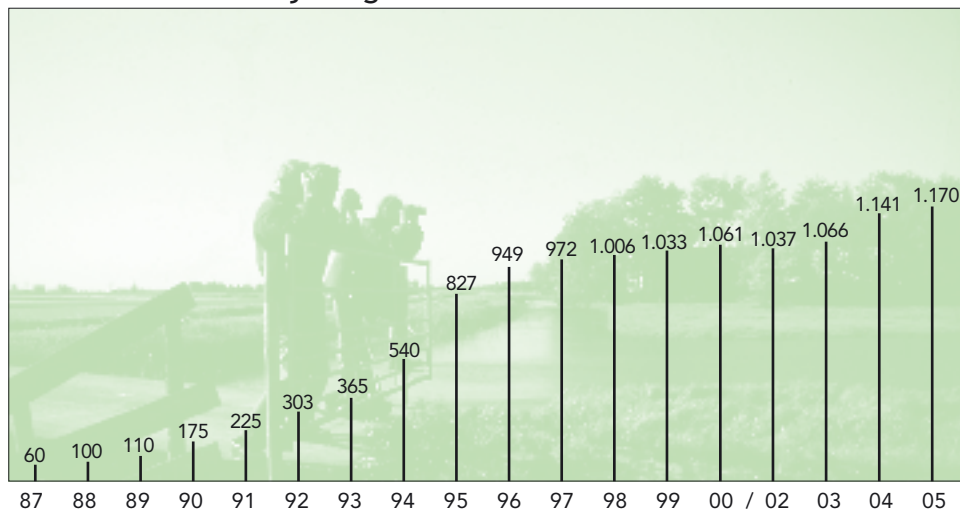
Bij provincie en Rijk werd beargumenteerd waarom een dergelijk pakket snel moet worden ingevoerd.

Landschap Noord-Holland bereidde inhoudelijk ook een studiemiddag over weidevogels voor. De opkomst van vrijwilligers, natuurorganisaties, beleidsmakers, onderzoekers en bestuurders was groot. Op ruime schaal werd een verslag van de middag verspreid. De voorlopige resultaten van het onderzoek naar predatie en van het onderzoek naar overleving van grutto's (Nederland-Gruttoland) werden toegelicht. Verrassend was dat uit het predatieonderzoek bleek dat vossen in de onderzochte gebieden niet de hoofdoorzaak zijn van predatie van eieren en kuikens en dat meeuwen, blauwe reigers en buizerds ook heel wat aanrichten. Verder vielen de aantallen jonge grutto's die overleven in de gebieden waar aan mozaïekbeheer wordt gedaan tegen, in ieder geval in de twee eerste onderzoeksjaren.

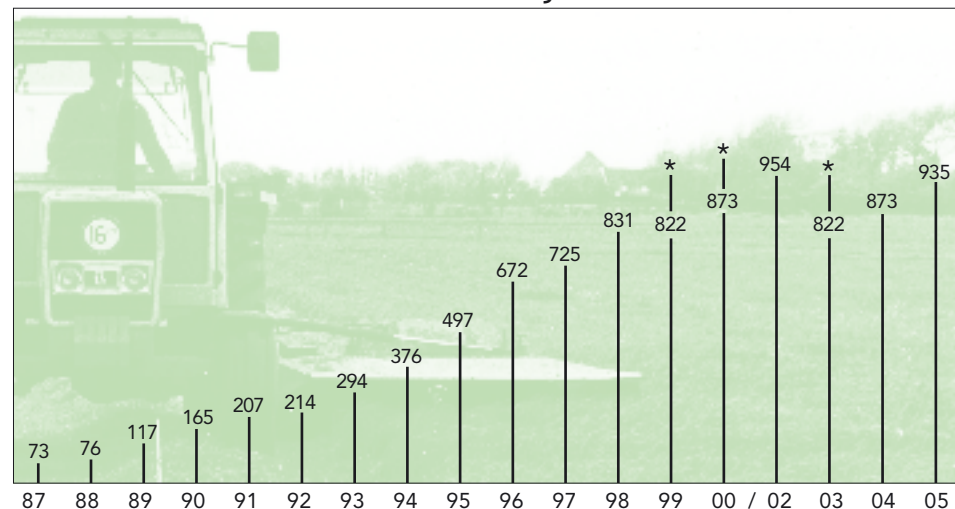

6 Overzicht vrijwilligers, bedrijven, hectaren, legfels en beschermingsactiviteiten

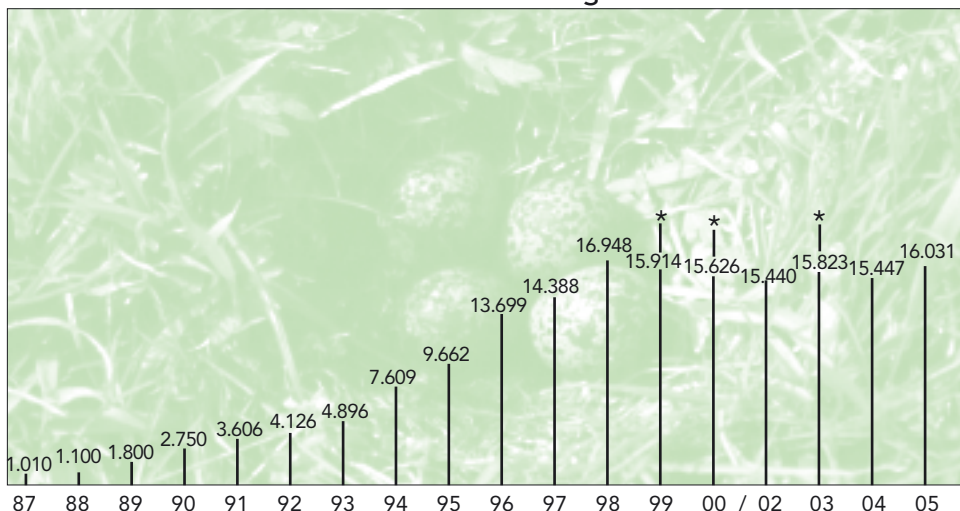
Grafiek 1 Aantal vrijwilligers

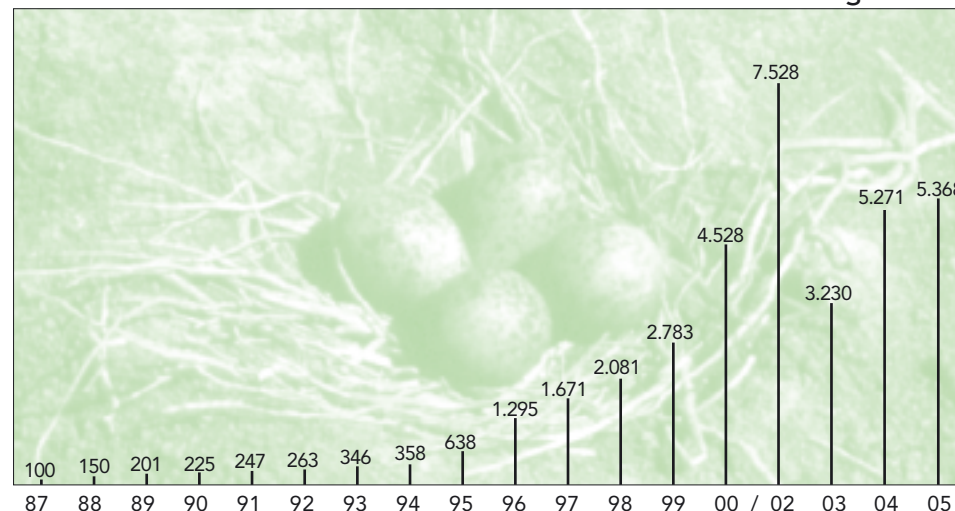
Grafiek 2 Aantal meewerkende bedrijven

Grafiek 3 Aantal beschermde hectaren grasland

Grafiek 4 Aantal beschermde hectaren bouwland en overig land

* Aanvulling bij grafieken 2 en 3: Doordat in deze jaren de resultaten van enkele agrarische natuurverenigingen niet konden worden opgenomen, lijkt hier een daling te zijn opgetreden. In werkelijkheid waren de aantallen meewerkende bedrijven en beschermde hectaren waarschijnlijk hoger.

	resultaat					verlies					
	totaal	bekend	uitgekomen	% uitgekomen	niet uitgekomen	predatie	beweiden	werkzaamheden	verlies	overige	onbekend
bergeend	7	6	5	83,33	1						
bontbekplevier	5	5	2	40,00	33			1			
brandgans	3	3	1	33,33	2					2	
bruine kiekendief	2	2	2	100,00							
canadese gans	1	1	0	0,00	1						
fazant	2	1	1	100,00							
fuut	2	2	2	100,00							
gele kwikstaart	37	35	33	94,29	2	2					
graspieper	14	10	8	80,00	2	1	1				
grauwe gans	15	9	2	22,22	7				1	6	
grutto	3.339	2.554	1.802	70,56	752	481	24	24	164	5	54
kemphaan	2	2	2	100,00							
kievit	9.790	7.636	5.785	75,76	1.851	1.236	79	126	271	7	133
kluut	24	16	15	93,75	1	1			1		
knobbelzwaan	69	52	42	80,77	10	2		2	6	3	3
kokmeeuw	103	2	0	0,00	2	3				2	
krakeend	49	43	25	58,14	18	10	1	2	3		2
kuifeend	56	43	30	69,77	13	8	1		4		
meerkoet	310	261	211	80,84	50	39	1		4	1	5
nijlgans	6	5	4	80,00	1			1			
patrijs	2	2	1	50,00	1	1					
scholekster	2.640	2.005	1.543	76,96	462	304	15	25	54	1	43
slobeend	328	240	144	60,00	96	38	3	4	41	1	9
stormmeeuw	13	13	9	69,23	4	1				3	
tafeleend	16	2	2	100,00							
tureluur	1.556	1.198	865	72,20	333	178	16	13	94	5	27
veldleeuwerik	20	17	13	76,47	4	2			1		1
visdief	50	15	12	80,00	3	1					2
waterhoen	14	13	12	92,31	1						1
watersnip	4	3	3	100,00							
wilde eend	327	227	189	68,23	88	50	1	5	26		6
wintertaling	1	1	1	100,00							
witte kwikstaart	3	3	3	100,00							
zomertaling	14	12	5	41,67	7	4		1	2		
Totaal	18.839	14.491	10.775	74,36	3.716	2.360	143	204	667	35	307
% van bekend resultaat			74,36		25,64	16,29	0,99	1,41	4,60	0,24	2,12

Kievits- en scholeksterreieren in één nest

Tabel 2: Beschermingsactiviteiten

	Totaal	AA	BM	GB	NB	OM	OV	PE	RS	ZP
 bontbekplevier	2							1		1
 gele kwikstaart	1					1				
 graspieper	4					4				
 grutto	522		125	28	81	205	10	38	25	10
 kievit	1.843	42	464	222	299	147	180	298	86	105
 knobbelzwaan	2		1			1				
 krakeend	17		1	1	2	11	1	1		1
 kuifeend	12		1		1	10				
 meerkoet	12		1		4	3	1	2		1
 scholekster	662	19	63	85	115	113	40	142	7	78
 slobbeend	92		17	4	11	42	4	10	1	8
 stormmeeuw	1						1			
 tureluur	305		39	19	65	147	8	16	4	7
 veldleeuwerik	4		1			2		1		
 visdief	7		1		6					
 wilde eend	62		8	6	7	16	2	10	7	6
 wulp	1					1				
 zomertaling	4				1	3				
Totaal	3.553	61	722	365	592	706	242	519	129	217
in %		1,72%	20,32%	10,27%	16,66%	19,87%	6,81%	14,61%	3,63%	6,11%

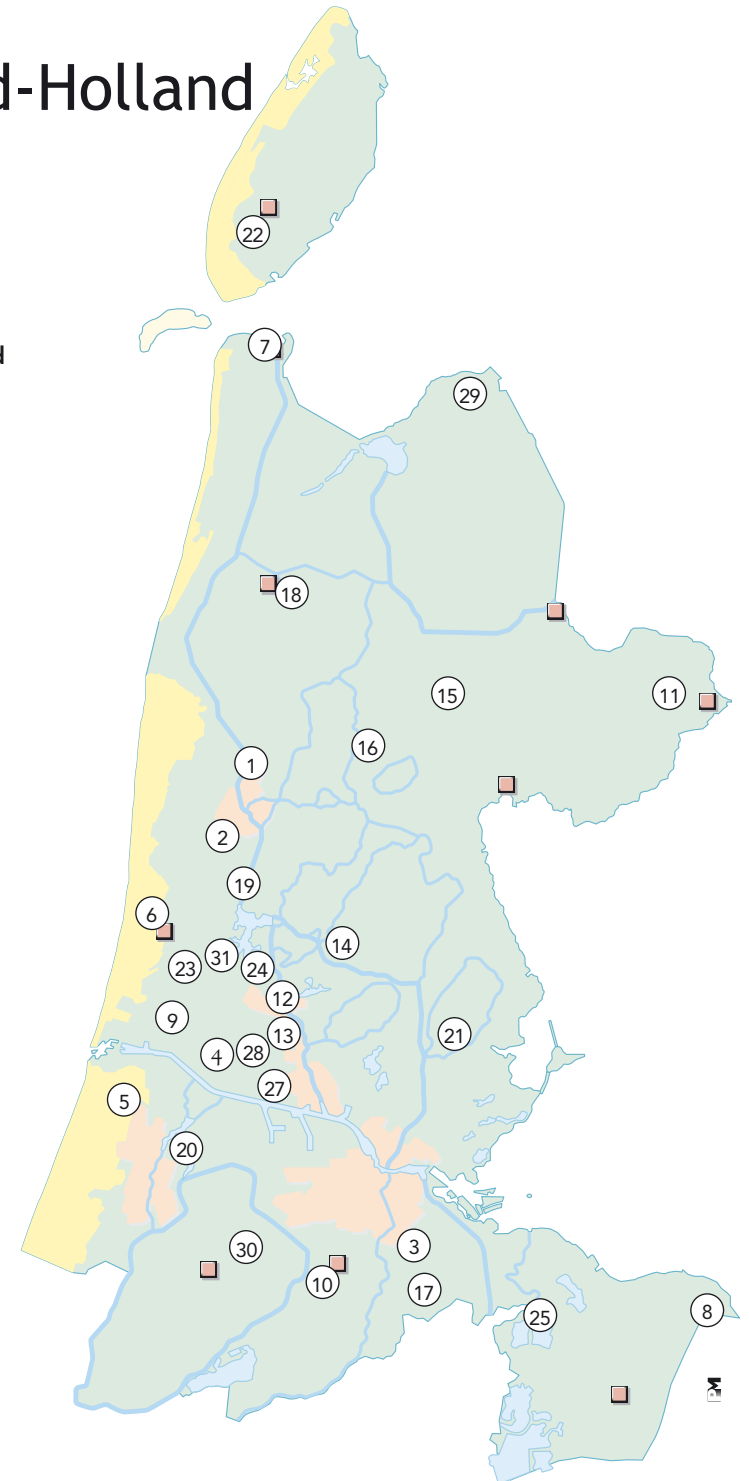
- AA = bij aanaarden
- BM = bij bemesten
- GB = bij gewasbescherming
- NB = bij beweiden
- OM = bij maaien
- OV = bij overige activiteiten
- PE = bij ploegen en/of eggen
- RS = bij rollen en/of slepen
- ZP = bij zaaien en/of poten

7 Weidevogelbeschermingsgroepen in Noord-Holland

1 Alkmaar e.o.		19 Oosterzijpolder
2 Heiloo		20 Spaarnwoude
3 Amsterdam Zuidoost		21 Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland
4 Assendelft		22 Texel
5 Behoud Hekslootpolder		23 VWG-Uitgeest
6 Castricum		24 Weilanden Henk Al
7 Den Helder		25 Vechtstreek
8 Westelijk Eemgebied		26 Westzijderveld Zuid-Oost
9 Heemskerk		27 Westzaan
10 IVN-Amstelveen		28 Nauerna
11 IVN-Westfriesland		29 Wierhaven
12 Krommenierwoudpolder		30 Zwanenburg (Haarlemmermeer)
13 Vogelwacht Zaanstreek		31 Landschap Noord-Holland - Hempolder
14 Milieukontakt Eilandspolder		
15 Noorderkoggen		
16 Obdam/Hensbroek e.o.		
17 Ouderkerk		
18 Schagen (Tringa)		

Winnaar Gouden Grutto

Scholeksters in weiland